

DATU SOZIOLINGUISTIKOAK

BIZTANLERIA

Gasteizek 236.525 biztanle zituen 2009ko urtarrilean. Hortaz, azken urteetako hazteko joerari eusten dio; aurreko urteaz baino 3.126 biztanle gehiago ditu. Hazkuntzaren oinarriko bi osagaien datu positiboak ematen dituzte: saldo begetatiboa (727) eta migrazio saldoa (2.399). Hiriko auzo berrietan biztanleriaren %6 bizi da dagoeneko: Salburuak 6.116 biztanle ditu; eta Zabalganak, 7.216.

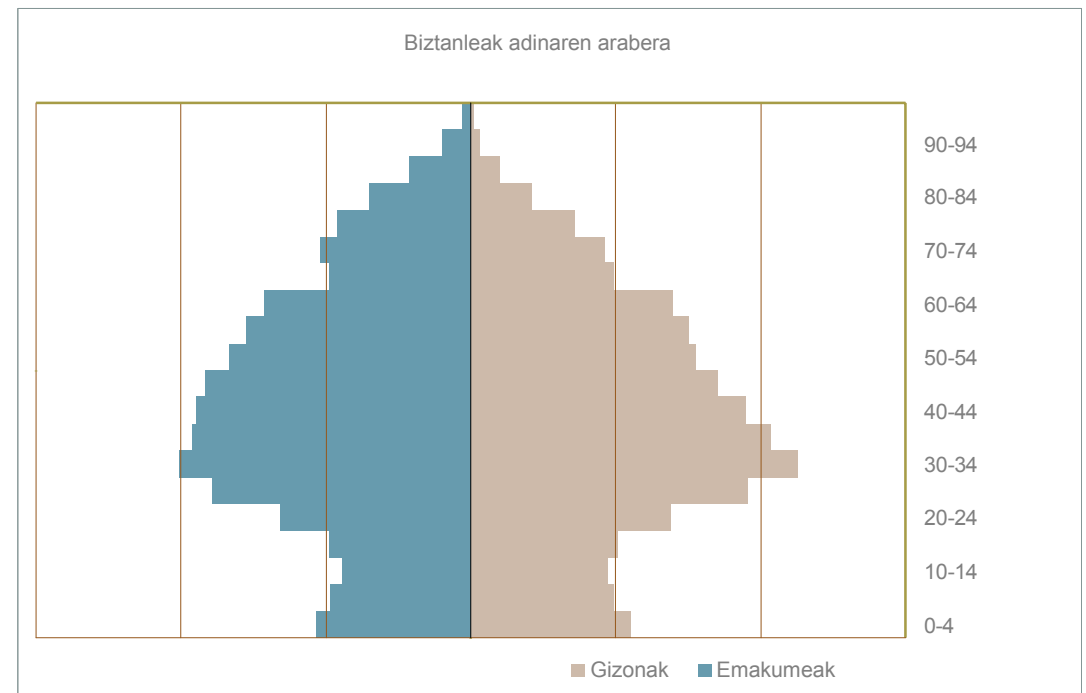
Gasteizko biztanleriak, adinaren arabera, honako egitura du:

- 19 urtera arte: %17,1
- 20 eta 64 urte bitartean: %66,6 (bi herenak)
- 65 urte edo gehiago: %16,3

2003. urtearekin alderatuta, adin tarte gazteena apurtxo bat txikiagoa da (2003an, %17,5) eta zaharrena apurtxo bat handiagoa (2003an, %15,4).

Zonaldearen arabera esan behar da 2008an 0-14 urte bitarteko biztanle-portzentaje handienak honako zonaldeetan zegoela: Lakua (%24,6), Mendizorrotza (20,2%) eta San Martin-Ariznabarra (%20,1).

Bestalde 65 urte baino gehiagoko portzentaje handiak dituztenak honakoak dira: Babesgabetuak eta Judimendi (%26,8), Zaramaga (%26,1) eta Errota (Koroatzea-Gorbea) (%25,5).

Biztanleria Jaioterriaren Arabera

Gasteizen 10 biztanletik 4 Arabatik kanpo jaiotakoak dira. %8,4 atzerrian jaiotakoak dira.

Euskal AE-ko guztira	%63,1
Araba	%55,3
Beste lurraldeak	%28,5
Atzerria	%8,4

Portzentaje horrek Arabako eta EAeko batez bestekoa gainditzen du (%7,3 eta %5,4, hurrenez hurren) baina ez Nafarroakoa (%10,4). Urrun dago estatuko hainbat hiritako datuetatik: Bartzelonan, esate baterako, %17,3 dira atzerrian jaiotakoak.

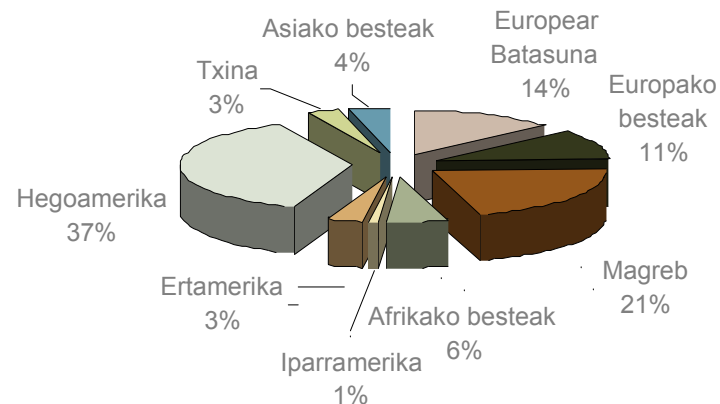
ATZERRIAN JAIOTAKOAK	ATZERRIKO BIZTANLEAK		BILAKAERA 2003-2008	
	2008	2003	Kop.	%
Europar Batasuna	2.677	1.453	+1.224	+84,2
Europako besteak	2.071	763	+1.308	+171,4
Magreb	4.138	2.104	+2.034	+96,7
Afrikako besteak	1.162	614	+548	+89,3
Iparramerika	170	135	+35	+25,9
Ertamerika	637	343	+294	+85,7
Hegoamerika	7.337	3.420	+3.917	+114,5
Txina	574	200	+374	+187,0
Asiako besteak	774	153	+621	+405,9
OROTARA	19.540	9.185	+10.355	+112,7

Zonaldeen arabera hainbat auzotan portzentaje hori bi digituetara heltzen da: Alde Zaharrean (%18,1), Pilar auzoan (%11,2) eta Koroatze aldean (%11,2). Adinari dagokionez, azpimarragarria da gazteen artean ia %17 dela atzerrian jaiotako biztanleen portzentajea.

Atzerrian jaiotakoak 9.185 ziren 2003an eta 19.540 2008an. Hazkundera, beraz, %112,7 da.

Beste herrialdeetatik etorri direnen kolektibo handiena Ertamerikan eta Hegoamerikan jaiotakoak dira (ia 8.000 pertsona). Bigarrena Magrebean jaiotakoak dira (4.138).

Atzerrian jaiotakoak, jatorrizko herriaren arabera (2008)

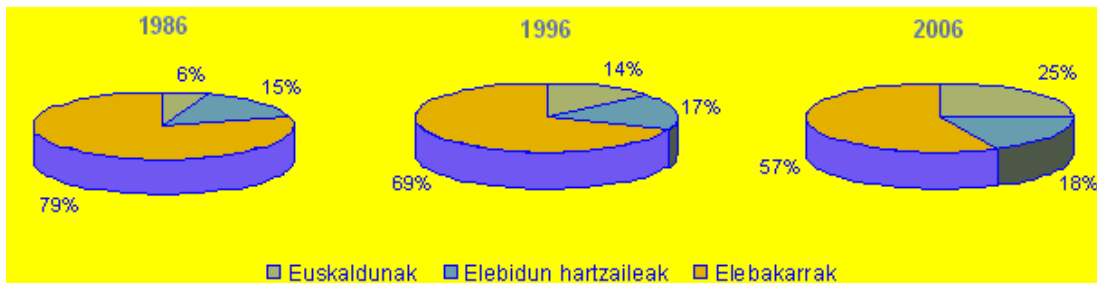

HIZKUNTZA GAITASUNAREN BILAKAERA

Gasteizko biztanleen artean 5etik 3 erdaldun elebakarrak dira (%57). Elebidun hartzaileak, hau da, euskaraz ondo hitz egin ez arren ondo ulertzeko gaitasuna dutenak, %18 dira. Euskaldunak, berriz, biztanleriaren %25 dira (lau biztanletatik bat). 1986tik 2006ra laukoiztu da euskaldunen portzentajea.

Tarte txikiagoa hartuz, hamar urteren buruan, 1996etik 2006ra, euskaldunen portzentajeak 11 puntu egin du gora eta elebidun hartzaileen portzentajea ere hazi egin da, maila askoz apalago batean bada ere. Erdaldun elebakarren portzentajeak, beraz, behera egin du (12 puntu).

	1986	1996	2006
Euskaldunak	11.551	28.666	55.075
Elebidun hartzaileak	28.473	36.606	41.353
Elebakarrak	154.422	145.175	127.125

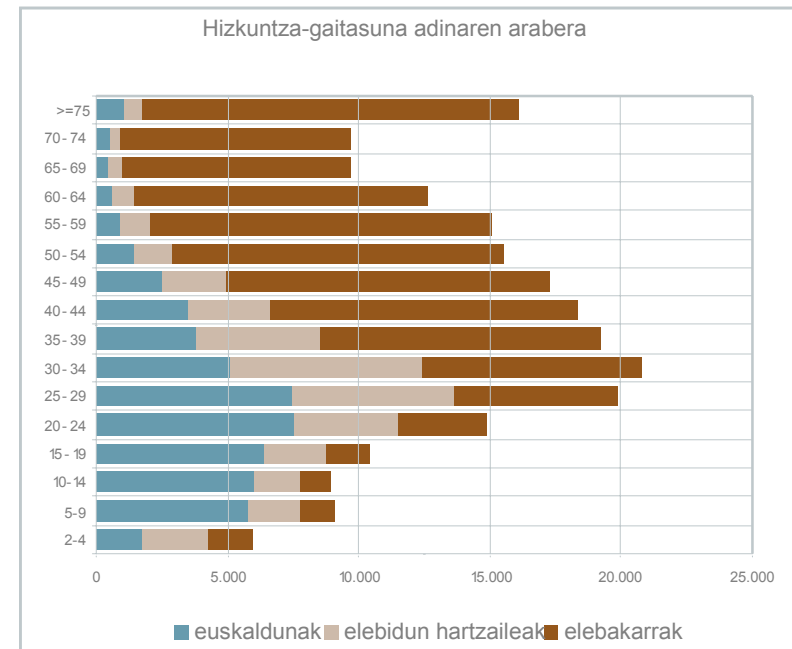

5 urteko adin-tarteak aztertuta, 35 urtetik gorako adin-tarte guztietan erdaldun elebakarrak dira nagusi: erdia baino gehiago 35 eta 44 urteko bitarteko adin-tarteetan eta bi herenak baino gehiago hortik gorakoetan.

Gazteen artean 25 urtetik beherako adin-tarteetan biztanleriaren erdia edo gehiago euskalduna da. 25 eta 29 urte-tarteetan antzeko kopuruak dira euskaldunak, elebidun hartzaileak eta elebakarrak.

Adina erabakigarria da biztanleen hizkuntza-tipologia eraikitzeko orduan. Gazteen artean (15 eta 30 urte bitartekoak) ia erdiak (%47,4) euskaldunak direla ikusi ahal dugu. Portzentaje hori are handiagoa da soil-soilik adin tarte gazteena kontuan hartzen badugu (15-19 urte bitartekoen %61,6).

Euskaldunak eta elebidun hartzaileak kontuan hartzen baditugu, hamar gazteetatik zortzi (%78) elebidun hartzaileak dira (euskaraz ulertzen dute, alegia).

FAMILIA BIDEZKO TRANSMISIOA

Etxean erabiltzen den hizkuntza

Gasteizko biztanle gehienek gaztelania erabiltzen dute etxean (%93,1). Etxean euskaraz bakarrik hitz egiten dutenak biztanleriaren %1,9 dira, kopuru honi euskaraz zein gaztelaniaz erabiltzen dutenen kopurua gehitzen badiogu portzentajea %5,5era heltzen da.

Etxean erabiltzen den hizkuntza (2006)		
Euskara	4.409	%1,9
Gaztelera	213.721	%93,1
Biak	8.261	%3,6
Besteren bat	3.277	%1,4
	229.668	

Datu hauetan ere, bilakaera positiboa egon da azken urteotan. Izan ere, 1991etik hona, 15 urteren buruan, etxean euskara (nagusiki zein gaztelaniarekin batera) erabiltzen duten biztanleen portzentajeak 1,9 puntuko hazkundera izan du. Datuak, hala ere, oso apalak dira oraindik.

ETXEAN ERABILTZEN DEN HIZKUNTZA	1991	1996	2001	2006
Euskara edo euskara eta gaztelania	%3,6	%4,3	%4,9	%5,5

Lehen hizkuntza

Lehen hizkuntzari dagokionez, antzeko irakurketa egin beharko genuke. Etxean euskara lehen hizkuntza gisa jaso duten Gasteizko biztanleak %6,2 dira (euskara edo biak).

	2006	
Euskara	8.028	%3,5
Gaztelania	206.545	%89,9
Biak	6.248	%2,7
Beste bat	8.847	%3,9

Orain dela 5 urte, aurreko plangintzaldiaren hasieran, %5,3 ziren. Hobekuntza, beraz, ez da puntu batera ere iritsi.

	1986	1991	1996	2001	2006
Euskara	%2,1	%2,4	%2,6	%3,1	%3,5
Gaztelania	%95,3	%94,8	%93,9	%92,5	%89,9
Biak	%1,4	%1,6	%2,2	%2,2	%2,7
Beste bat	%1,2	%1,2	%1,3	%2,2	%3,9

Datuak askoz hobeak dira adin-tarte gazteenak kontuan hartzen baditugu. 2 eta 4 urte bitarteko haurren %18k euskara nahiz euskara eta gaztelania izan dute lehen hizkuntza (5 eta 9 urte bitarteko haurren kasuan %16,7 da portzentajea).

Familia bidezko transmisioa

Familia bidezko transmisioari buruz egin diren azken ikerketen arabera guraso euskaldun berriak, hau da, euskara etxetik kanpo ikasi dutenak gero eta gehiago ari dira euskara transmititzen, eta familia bidez transmititzen ez den kasuetan, eskola bidez ziurtatzen da, neurri handi batean, seme-alaba horiek euskara ikasiko dutela. Izan ere, euskaldun berrien seme-alaben %80tik gora elebidunak dira gaur egun.

Halere, euskaldun berrien %90ek familian gaztelania erabiltzen dute nagusiki. Hizkuntzaren erabileran eragiten duten faktore nagusiak bi dira: hizkuntza hitz egiteko erraztasuna eta hizkuntza horretako hiztunen

harreman-sarea. Euskaldun berri askoren kasuan ez dira baldintza horiek betetzen.

Familia bidezko transmisioaren nondik norakoa neurtzeko interesgarria da jakitea derrigorrezko hezkuntza sisteman sartzeko garaian haurren egoera zein den. Horretarako 2 eta 4 urte bitarteko haurrak hartu daitezke kontuan:

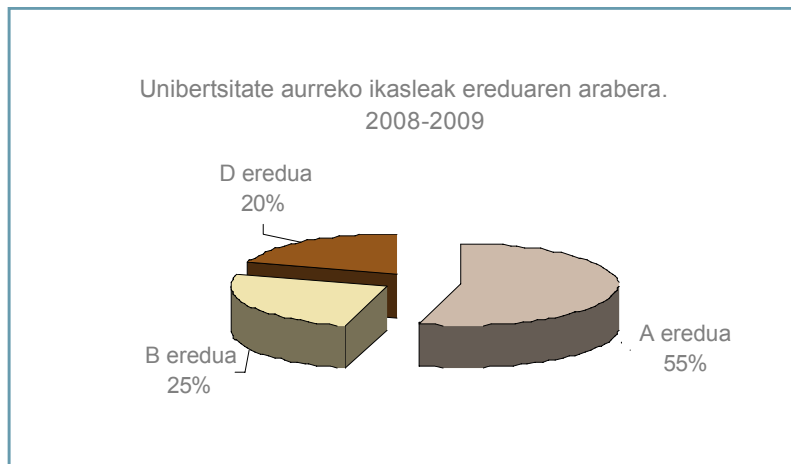
- %29 da euskalduna (1996an %16,3 zen: 9 puntu gutxiago).
- %18k euskara izan du lehen hizkuntza.
- %3,9k euskara du etxeko hizkuntza; eta %8k euskara eta gaztelania.

UNIBERTSITATEZ KANPOKO IRAKASKUNTZA

Gasteizen orotara unibertsitate aurreko 105 ikastetxe dago (etapa guztiak kontuan hartuta), horietatik 76 publiko dira eta 29 pribatu. Horietan 2008-2009 ikasturtean 37.589 ikasle aritu dira, %54 ikastetxe publikoetan eta %46 pribatuetan. Honela:

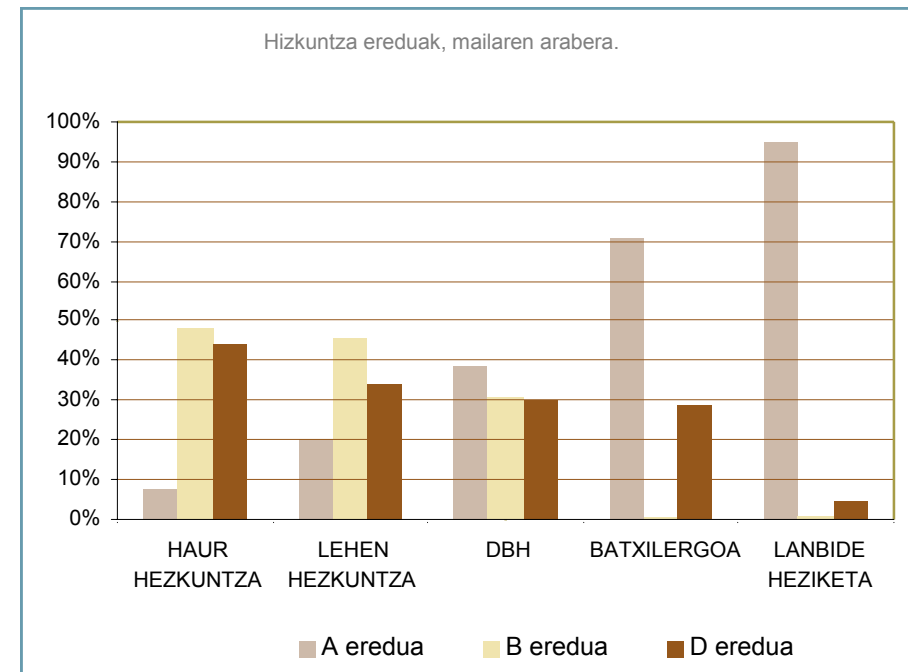
- Haur hezkuntza %26
- Lehen hezkuntza %32,5
- DBHn %21,5
- Batxilergoan %10,7 eta Lanbide Heziketan %9,4

Ikas-ereduari dagokionez, unibertsitate aurreko ikasleen erdiak (%55) A ereduari ikasten du, %25 B ereduari eta %20 D ereduari.

Adinaren eta etaparen arabera alde handiak daude:

- Haur Hezkuntzan B ereduari da nagusia (%48,1) eta D ereduari ere oso gertu dago (%44,4).
- Lehen Hezkuntzan bien arteko aldea handiagoa da eta A ereduari ere pisu handia (B ereduari %45,8, D ereduari %24 eta A ereduari %20).
- Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzan A ereduari gailendu egiten da (%38,9) baina B eta D ere gertu ditu (%30,7 eta %30,7, hurrenez hurren).
- Hortik gora, B ereduari hezkuntza sistematik desagertzearekin batera, A ereduari hartzen du nagusitasuna, D ereduari gainetik, batez ere Lanbide Heziketan.

2008-2009 eta 2003-2004 ikasturteetako datuak alderatuz, 5 urteko bilakaera ikus daiteke:

- Haur Hezkuntza D ereduak 14 puntutan hazi da; eta B ereduak 3 puntutan.
- Lehen Hezkuntza D ereduak 7 puntuko hazkundera izan du; eta B ereduak 6.
- Derrigorrezko Bigarren Hezkuntza D ereduak 10 puntu irabazi du; eta B ereduak 6.

Adierazle interesgarria da, halaber, unibertsitateko hautaprotetan matrikulatutako ikasleen datuak. Arabako datuak ditugu (ez Gasteizkoak). Araban ia ikasleen erdiak euskaraz egin du unibertsitatean sartzeko hautaprotak (2001ean %32 ziren). Hona hemen:

	Euskaraz	Gaztelaniaz	Guztira
Araba	%45,9	%54,1	1.086
EAE	%57,1	%42,9	7.923

Beste datu esanguratsu bat ikastetxeetako hizkuntza normalkuntzarako proiektuak dira. Lehen proiektuak 1996-97 ikasturtean bideratzen hasi ziren Autonomi Erkidegoan, hiru zutabe nagusiren gainean:

- Normalkuntza proiektuen motorra ikastetxean bertan egon behar zen.

- Ikastetxeko motor hori kanpoan ere elikatu egin behar zen.
- Ikastetxeak eta inguruneak elkar elikatu behar zuten.

Hortik ULIBARRI programa sortu zen, ikastetxeetako proiektu horiek guztiak koordinatzeko eta bateratzeko. Gasteizen gaur egun 65 ikastetxe dago (haur hezkuntza eta bereziak alde batera utzita) eta horietatik 21 ikastetxe dago Ulibarri programaren barruan eta beste bi Euskaraz Bizi proiektuan koordinatuak: ia hirutik bat, alegia.

Ikastetxeetako Normalkuntza proiektuetan honako atalak lantzen dira:

Ikastetxearen antolakuntza

Irakasleak

Ikasleak

Gurasoak

Langile ez-irakasleak

Euskararen inguruko erabakiak

Eskolaz kanpoko ekintzak

Kanpo harremanak

Udalak hor kokatu izan du bere zeregina. Bi ataletan batez ere:

Gurasoak

Eskolaz kanpoko ekintzak

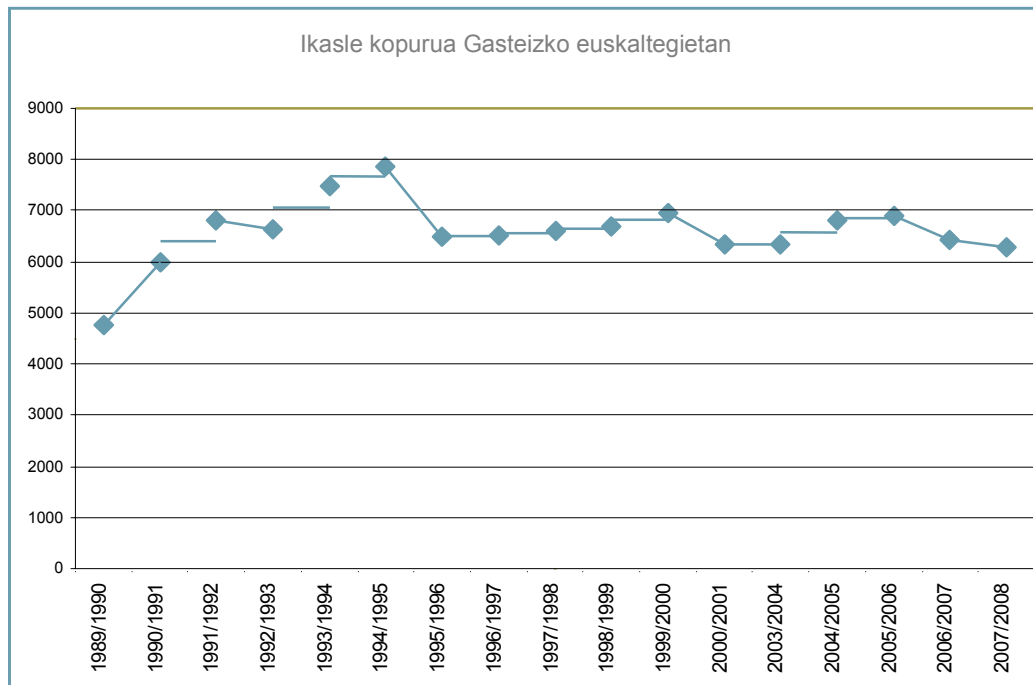
HELDUEN EUSKALDUNTZEA

Euskaltegietakako datuak

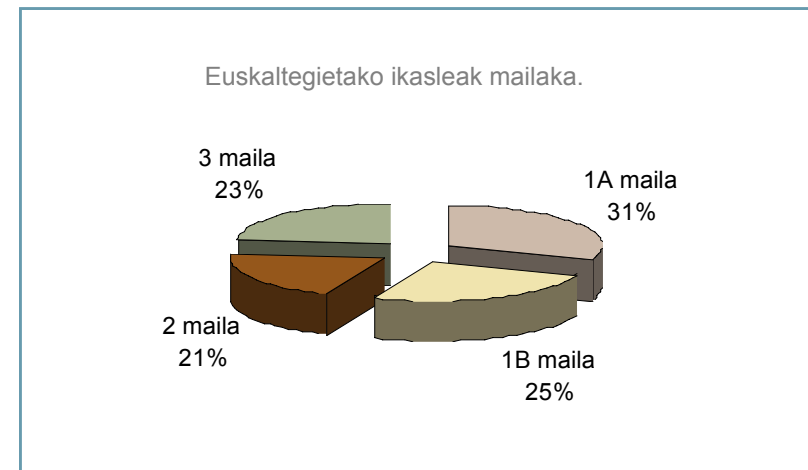
Helduen euskalduntzea oso fenomeno zabaldua da euskal gizartean. Gasteizko daturik ez dugu, baina egin berri den ikerketa baten arabera, euskal herritarren %65 euskara ikasten saiatu da noizbait (Unesco Etxea: Erdaldunen euskararekiko aurreiritziak eta jarrerak).

Hori horrela, bai azpimarratu behar da urtero 6.000tik gora direla Gasteizko euskaltegietan eta autoikaskuntza zentroetan euskara ikasten duten gasteiztarrak.

Urtez urte matrikulazioak honako bilakaera izan du:

Adierazgarria da, bestalde, oraindik ere ikasleen kopuru handi bat (%21) hasierako urratsetan matrikulatu izana. Izan ere, ikasleen erdia baino gehiago (%51) euskalduntzearen lehen mailan dago matrikulatua (atalase maila, 1. eta 6. urratsak).

Udalaren programak

Helduen euskalduntzeari dagokionez, diru-laguntzez gain, Udalak hiru programa ditu: gurasoentzako euskara ikastaroa (gizarte etxeetan), Aisa (harrera ikastaroak atzerritarrentzat) eta euskara ikastaroa merkatarientzat. Lehenak ibilbide luzea du; bigarrenak hiru urte egin ditu dagoeneko eta nahiko kontsolidatuta dagoela uste dugu; hirugarrena oso berria da eta oraindik ere guztiz gorpuztu gabe.

Esan bezala, Udalak 1989. urtetik geroztik gurasoentzako euskara ikastaroak antolatzen ditu. Helburua da gurasoek oinarrizko euskara ikastea, seme-alabekin hitz egin ahal izateko eta haurrek eskolan dutena etxean indartzeko. Azken urteotako datuei begiratuz gero honako ikuspegia dugu:

a) Matrikulazioari buruzko datuak:

	Taldeak	Izen-emateak	Bilakaera
2004-2005	55	694	%-10,7
2005-2006	60	782	%12,7
2006-2007	63	808	%3,3
2007-2008	67	843	%4,3

b) Emaidza akademikoak:

	Bajak	Gaindituak	Bermatrikula: aurreko ikasturteetan ibilitakoak
2004-2005	%26,5	%71,5	%43,6
2005-2006	%20,0	%76,0	%52,3
2006-2007	%20,2	%63,6	%45,8
2007-2008	%18,1	%69,3	%49,1

c) Partaideen profilari buruzkoak:

- Emakumezko gehiago dira gizonezkoak baino.

- Adinari dagokionez, erdiak baino gehiagok 26 eta 40 urte bitarteko adin-tartean dago:

25 bitartean	%1
26 eta 40 bitartean	%61
41 eta 60 bitartean	%37
> 60 urte	%2

Ikasketei dagokionez, erdiak batxilergoa edo lanbide heziketa du. Hirutik batek unibertsitate mailako ikasketak. Esanguratsua da ia ikasleen %90 lehen mailan dagoela

AISA atzeritarrentzako harrera ikastaroak dira, Eusko Jaurlaritzak, HABEren eta Immigrazio Zuzendaritzaren bidez, sustatutakoa. Gasteizen Euskara Zerbitzuak eta NORABIDEk (etorkinentzako harrera-zentroak) antolatzen dituzte elkarlanean.

URTEA	IKASLEAK
2006-2007	73
2007-2008	31
2008-2009	145

Euskara ikastaroak merkatarientzat GASTEKO programaren barruan antolatzen dira. 2008-2009 ikasturtean eskaini ziren lehen aldiz eta talde bakarra osatu zen.

URTEA	IKASLEAK
2008-2009	8

EUSKARAREN ERABILERA KALEAN

Soziolinguistika Klusterrak euskararen erabileraren kale neurketak egiten ditu 5 urtean behin. Behaketa bidez kaleko elkarrizketetan euskararen erabilera jasotzen da. BAT soziolinguistika aldizkarian Martinez de Luna irakasleak Arabako datuen irakurketa argitaratu zuen 2007ko irailean. Irakurketa hori erabili dugu.

Bilakaera orokorra

Gasteizko kaleetan geratzen diren elkarrizketetatik %4 besterik ez da euskaraz

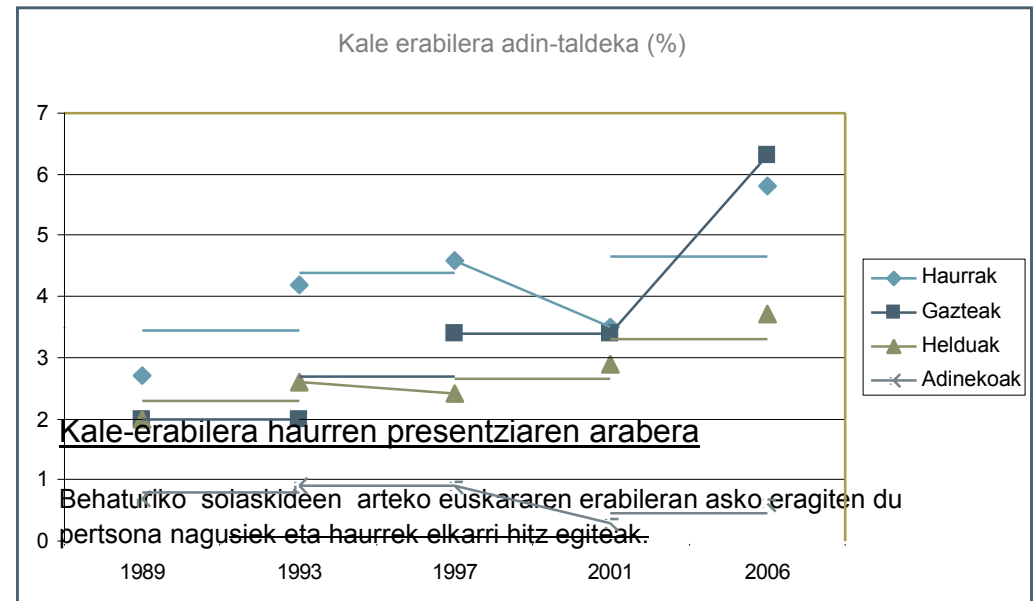
URTEA	Araba	Gasteiz	Euskal Herria
1989	3,9	2,0	10,8
1993	3,9	2,5	12,0
1997	3,8	2,9	13,0
2001	3,3	2,8	13,5
2006	4,7	4,0	14,2

Hamazazpi urteotan, Gasteizen, euskararen kale-erabilera bikoiztu egin da, ehuneko ehun hazi da. Martinez de Lunaren hitzetan, "hitz potoloak dira, baina errealitate apala: 1989an %2koa zen eta 2006an halako bi (%4)".

Kale-erabilera, adin taldeka

Adin tarteka hartuta, Araba eta Gasteizko joerak ikusita, Araban erabilera pixka bat altuagoa da baina ez dago alde esanguratsurik. Haurrak eta gazteak dira kalean euskara gehien erabiltzen dutenak, batez ere Araban (%6,8 eta %6,6, hurrenez hurren), baina baita Gasteizen ere (%5,8 eta %6,3, hurrenez hurren).

URTEA	Haurrak		Gazteak		Helduak		Adinekoak	
	Araba	Gasteiz	Araba	Gasteiz	Araba	Gasteiz	Araba	Gasteiz
1989	5,7	2,7	3,3	2,0	3,4	2,0	4,8	0,7
1993	5,8	4,2	3,5	2,0	3,5	2,6	4,1	0,9
1997	5,4	4,6	3,6	3,4	3,4	2,4	1,4	0,9
2001	4,4	3,5	3,7	3,4	3,2	2,9	0,9	0,3
2006	6,8	5,8	6,6	6,3	4,5	3,7	0,8	0,6

Kale-erabilera, haurren presentziaren arabera

KALE-ERABILERA, HAURREN PRESENTZIAREN ARABERA					
2006 urtea	Erabilera, oro har, haurren bat tartean dagoela (%)	Nagusien arteko erabilera (%)		Haur-Nagusien arteko erabilera (%)	Haurren arteko erabilera (%)
		Haurren bat tartean dagoela	Haurrik gabe		
Gasteiz	5,9	3,0	2,6	8,9	0,8

Gasteizen, heldu-haurren arteko harremanetan euskararen erabilera altuagoa da (%8,9) beste konbinazio mota guztietan baino. Gainera, Gasteizen ez ezik, Hego Euskal Herriko beste hiriburuetan ere beste horrenbeste gertatzen da.

Beste muturrean, hots, haurrik tartean egon ezean, helduen arteko erabilera apalagoa da (%2,6) harreman horietan haurren bat tartean dagoenean baino (%3). Bestela esanda, haurren presentziak helduen berauen harremanetan ere eragiten du, modu arinean bada ere.

Hala ere, ez dirudi hurrek beraiek direnik euskararen erabilera euren kabuz eragiten dutenak; izan ere, solaskideen artean haurrak baino ez daudenean euskararen presentzia inoiz baino baxuagoa da (%0,8).

EUSKARAREN PRESENTZIA AISIALDIAN ETA KIROLEAN

Arabako Herritarren %70k garrantzi handia ematen dio bere bizitzan aisialdiari eta %26k nahikoa. Askoz gutxiago dira garrantzi handirik ematen ez diotenak (%3) edo batere garrantzirik ematen ez diotenak (%1). Aisialdiaren balioa gorantz etorri da azken urteotan: duela hamabi urteko datuekin alderatuta, gaur egun jendeak garrantzi handiagoa ematen dio bere bizitzan aisialdiari (Prospekzio Soziologikoen Kabinetea. 2008)

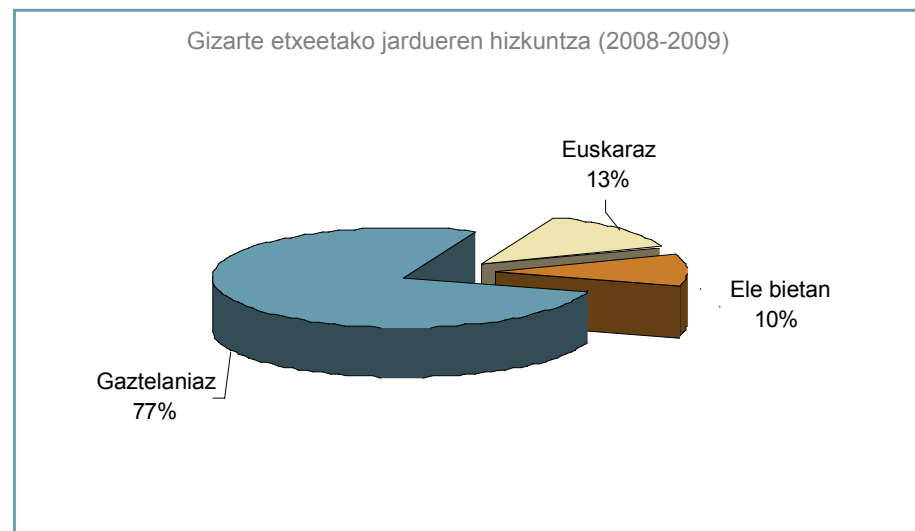
Astegunetan gehien egiten diren aisialdiko jarduerak ondokoak dira:

- Lehen-lehenik telebista, bideoa edo DVDa ikustea (herritarren %32k aipatu dute gehien egiten dituzten hiru jardueren artean), paseatu edo kanean egotea (%24k) eta familiarekin egotea (%23k).
- Ondoren datoz lagunekin eta bikotekidearekin egotea (%18), irakurtzea (%18), musika entzutea (%14), kirola egitea (%11), atseden hartu edo ezer ez egitea (%11), irratia entzutea (%9) eta ordenagailuarekin denbora pasatzea (%7). Ondoren jende gutxiagok egiten dituen beste hainbat jarduera datoz.

Gasteizko Udalak aisialdiko eskaintza eta zerbitzuak ditu, hainbat sail eta zerbitzuren bidez: Gazteria, Gizartegintza, Kirolak, Kultura,... Eskaintza esanguratsuenak, ziur asko, gizarte etxeetako programazioan biltzen dira. 2008-2009 ikasturtean 5.033 jarduera programatu ziren eta ia 100.000 plaza eskaini. Gauzatu, gutxiago gauzatu ziren: 4.213 orotara eta horietan 62.631 matrikula formalizatu ziren.

Eskaintza horren parte handiena (%67,8) Kirol Sailak antolatutako jarduerak dira eta orotara 41.000 matrikula biltzen dituzte. Bigarren eskaintzarik handiena Kultura Sailak egin du: (%12,3). Beste lau atalek eskaintzaren %4,5 eta %5 bitartean dute: Herritar Harremanen Sailak (%4,5), Gazteria Zerbitzuak (%4,8 aparte kontabilizatua, nahiz eta zerbitzua Herritar Harremanen Sailaren barruan egon) eta Osasun eta Kontsumo Sailak (%4,7).

Hizkuntzari dagokionez, 2008-2009 ikasturtean lau jardueratik hiru gaztelaniaz programatu ziren. Euskarazko jardueren portzentajea %13 izan zen.

Sailez sail, honakoa da egoera:

	Ele bietan	Gaztelaniaz	Euskaraz
INGURUGIROA	%0,0	%97,4	%2,6
KULTURA	%0,6	%76,9	%22,5
KIROLAK	%5,9	%82,3	%11,8
GIZARTEGINTZA	%19,8	%77,3	%2,9
HERRITAR HARREMANAK	%5,3	%42,3	%52,4
OSASUNA ETA KONTSUMOA	%0,0	%100,0	%0,0
GAZTERIA	%100,0	%0,0	%0,0

Herritar Harremanen Sailak du euskarazko jardueren portzentaje handiena baina kontuan hartu behar da Euskara Zerbitzua sail horretan dagoela eta guraso programa ere (800 ikasle inguru) horren barruan

zenbatu dela. Hortik kanpo, beraz, Kultura Sailak du euskarazko jardueren eskaintza handiena (%22,5 ia lautik bat).

Gazteriak aisialdirako zerbitzuak kudeatzen ditu gizarte etxeetan: ludotekak, ludo-klubak, gazte-klubak. Zerbitzu horiek guztiak ele bikoak dira: langile guztiak dira elebidunak, banan-banako elkarreraginetan solaskidearen hizkuntza hartzen da kontuan eta euskararen presentzia bermatzen da taldeko elkarreraginetan.

Kirol Sailaren kasuan euskarazko ikastaroak %11,8 dira eta %6 inguru ele bietan programatzen direnak. Ele bietan programatzen diren ikastaroetan banan-banako elkarreragina da nagusi (adib.: igeriketan).

Gizartegintzaren programazioan bostetik bi ele biko jarduerak dira. Bi eratako jarduerak dira:

- Familientzat: Familiarteko jolasak eta Senidegunea
- Ikasten laguntzeko txokoak

EUSKARAREN PRESENTZIA ETA ERABILERA MERKATARITZAN, OSTALARITZAN ETA ZERBITZUEN SEKTOREAN

Arabako Lautadan 21.048 enpresa dago, eta 117.885 lanpostu. Gehienek Gasteizen dute egoitza: 19.904 enpresa eta 111.331 lanpostu.

Arloaren arabera, honakoa da egoera:

Establezimenduak eta enplegua jarduera-adarraren arabera (2008)	KOP.	Enpleguak
Industria eta energia	1.386	28.900
	%6,6	%24,5
Eraikuntza	3.139	10.835
	%14,9	%9,2
Merkataritza eta konponketa	5.294	17.948
	%25,2	%15,2
Ostalaritza	1.646	5.508
	%7,8	%4,7
Garraioak eta komunikazioak	1.562	5.851
	%7,4	%5,0
Bankuak, aseguruak eta enpresa-zerbitzuak	4.890	18.857
	%23,2	%16,0
Bestelako zerbitzu-jarduerak	3.131	29.986
	%14,9	%25,4
Guztira	21.048	117.885
	%100,0	%100,0

Establezimendu horien guztien %25 merkataritza arlokoak dira, ostalaritzakoak %7,8 eta zerbitzuetakoak %14,9 (bankuak, aseguru etxeak eta antzekoak kontatu gabe). Arlo hauek, beraz, garrantzi handia dute hiriko bizitza ekonomikoan.

Ikuspegi soziolinguistikotik are lehentasun handiagoa dute arlo hauek, beren eragina biztanle guzti-guztiengana heltzen delako eta hiriko hizkuntza paisaian pisu handia dutelako.

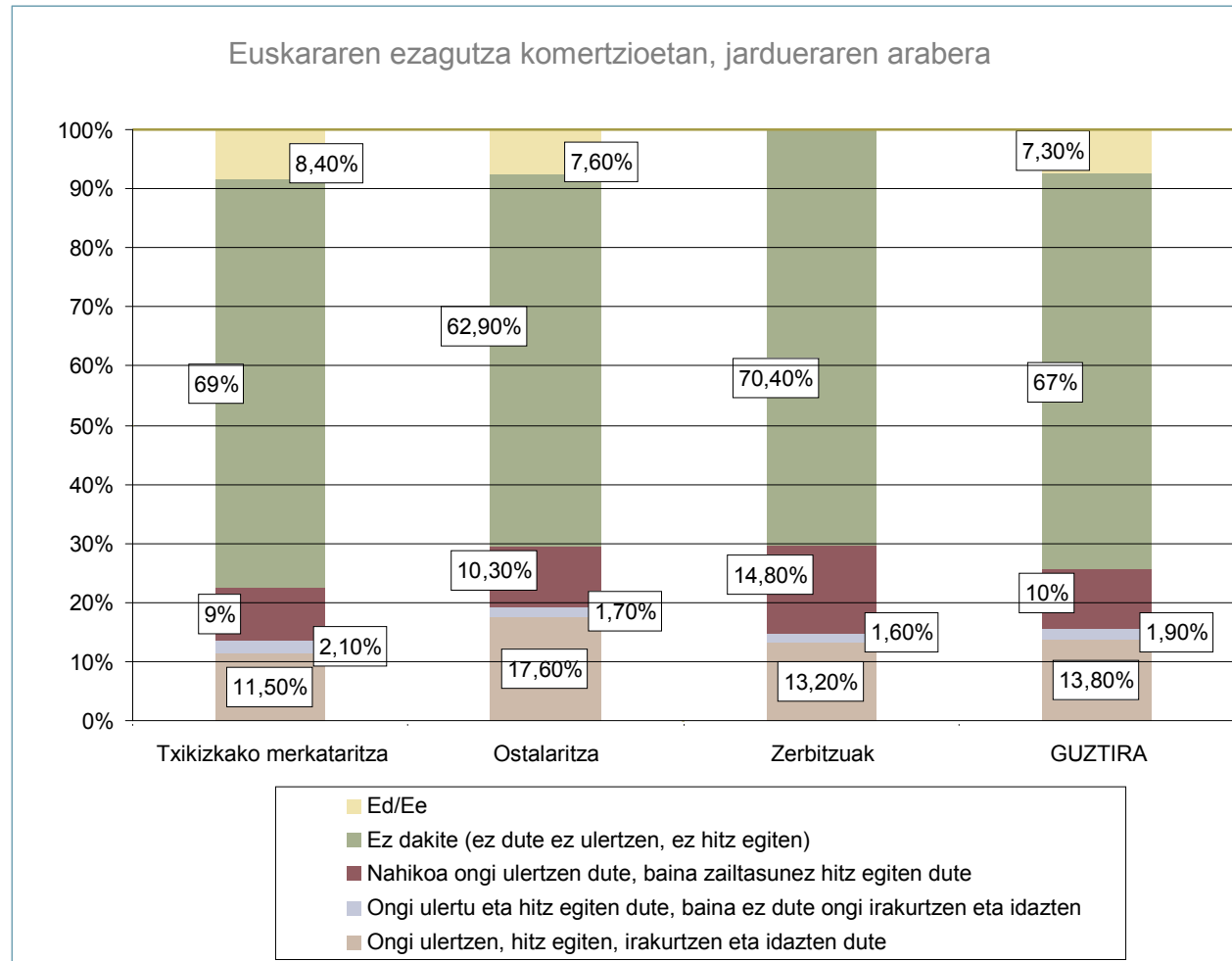
2007an Siadeco enpresak Gasteizko merkataritza, ostalaritza eta zerbitzu sektorean euskararen egoera aztertzeko ikerlana egin zuen, Euskara Zerbitzuaren eskariz.

Euskararen ezagutza

Establezimenduetako enplegatuen euskara gaitasuna aztertu zen, establezimendua kokatuta dagoen zonaldearen eta jarduera-adarraren arabera. Laburbilduz honako emaitzak eskuratu ziren:

- Euskaraz ongi edo oso ongi ulertzeko gaitasuna %12,9 da; hitz egitekoa %11,4; irakurtzekoa %12,6; eta idaztekoa, berriz, %11,6. Hitz egiteko gaitasuna soilik hartuta, euskaldunen ehunekoa % 11,4koa da, beraz.
- Establezimenduetako arduradunen artean, euskaldunez gain (%11,4) badago beste ia euskaldunen multzo bat ere % 25,6koa.

Emaitzak ondorengo grafikoan islatu dira:

Era berean, beste ikerketa batean agertzen denez ("Gasteizko txikizkako merkataritzaren giza baliabideei eragiten dieten ezberdintasun faktoreak, eta sektorearen azterketa inmigrazioarekiko" txostena), hiriko txikizkako merkataritza establezimenduetan lanean ari den pertsonen %28k euskara ulertzeko gai direla adierazten dute.

Euskararen presentzia eta erabilera

Bezeroekiko komunikazioan, oro har, ahozko eta idatzizko komunikazioa kontuan hartuta, euskararen batez besteko erabilera %5,2koa da. Beraz, bezeroekiko duten komunikazioaren %94,8 erdaraz izaten da (gaztelaniaz nagusiki, baina tarteka beste hizkuntza batzuk ere erabiliz).

Zonalde eta jarduera adarraren arabera aldeak adierazgarriak dira. Euskararen batez besteko erabilerarik altuena 1. zonaldean da (Erdialdea eta Alde Zaharra -%8,3-), eta baxuena, aldiz, 4. zonaldean (auzoak -%2,6). Bestalde, ostalaritza establezimenduetan gertatzen da batez besteko erabilera mailarik altuena (%7,4) eta zerbitzuetan, aldiz, baxuena (%3,4). Txikizkako merkataritza establezimenduetan, batez besteko erabilera %4,5 da.

	TXIKIZKAKO MERKATARITZA	OSTALARITZA	ZERBITZUAK	GUZTIRA
Euskara	4,5	7,4	3,4	5,2
Gaztelania	94,8	92,0	96,5	94,2
Bestelako hizkuntzak	0,7	0,6	0,1	0,6
GUZTIRA	100,0	100,0	100,0	100,0

Iturria: Siadeco 2007.

Idatzizko elementu eta komunikazio euskarriez galdetzeko, 4 elementu-multzo bereiztu dira:

- Establezimenduaren kanpo eta barneko errotulazioa eta idazkiak: establezimenduaren izen komertziala, errotulu nagusia, ordutegia, merkealdiko kartelak, erakusleihoko prezioak eta kartelak, produktuen informaziorako etiketak, jendaurreko produktu katalogoak, prezio zerrendak....
- Bezeroarekiko harremanetan erabilitako elementu desberdinak: zigilua, bisita txartela, kutzako tiketa, fakturak, albaranak, poltsak edota produktuak biltzeko paperak, establezimenduak erabiltzen dituen gutun azalak, faxerako azala, ibilgailuko errotulazioa....

- Komunikazio, publizitate eta marketing elementuak: postontzietarako euskarriak, aldizkarietan ipinitako iragarkiak, irriti iragarkiak, egutegiak, establezimenduaren webgunea...
- Establezimenduaren gestio eta bestelako barne inprimaki eta dokumentuak: kontu liburuak, kontratu eta nominak, TC eta gizarte segurantzako inprimakiak, inbentario orriak, barne oharrak, programa informatikoak....

Emaitzak honakoak izan dira:

- Establezimenduaren kanpo eta barneko errotulazio eta idatzien multzoan, euskararen batez besteko erabilera %11,8koa da; %10,3tan euskara eta gaztelania batera agertzen dira, eta %1,5etan euskara soilik agertzen da.
- Komunikazio, publizitate eta marketing elementuen multzoan euskararen batez besteko erabilera %9koa da; %7,7tan euskara eta gaztelania batera agertzen dira, eta %1,3tan euskara soilik agertzen da.
- Bezeroarekiko harremanetan erabilitako elementuen multzoan, euskararen batez besteko erabilera dezente baxuagoa da, %4,8koa hain zuzen ere; eta gehien-gehiena, bietara dauden elementuei zor zaie.
- Azkenik, establezimenduaren gestio eta bestelako barne inprimaki eta dokumentuetan, euskararen batez besteko erabilera (euskara soilik eta ele bietan) %3,1ekoa da.

ZENBAIT ONDORIO ETA LAN-ILDO

Laburpen sakonik egin gabe ere, bada hainbat datu Gasteizko egoera soziolinguistikoaren berri oso modu deskriptiboan ematen dutenak:

- 1986tik 2006ra euskaldunen portzentajea 19 puntu igo da eta elebidun hartzaileena askoz maila apalagoan (3 puntu). Oraindik ere erdaldun elebakarrak dira biztanleen erdiak baino gehiago (%57).
- 30 urtetik beherakoen artean biztanleriaren erdia euskalduna da Gasteizen.
- Araban bost euskaldunetatik 4 (%79,3) euskaldun berriak dira: eskolan edo euskaltegian euskaldundutakoak, alegia.
- Irakaskuntza ez-unibertsitarioan B eta D ereduek gora egin dute, poliki baina etengabe.
- Lanbide Hezitan eta Batxilergoan A eredia nagusia da. Batxilergoan, hala ere, D eredia ere indarra hartzen ari da poliki.
- Gasteizko ikastetxeen artean hirutik batek normalkuntza-plana du abian. Ikastetxe horiek Gasteizko ikasle gehienak (erdia baino gehiago) hartzen dute barne.
- Erabilera oso txikia da oro har. Soziolinguistika Klusterrak 2006an egin zuen kale-neurketan euskararen erabilera %4 izan zen Gasteizen. Portzentaje hori ia %6ra igo zen tartean haurren bat zegoenean.

Edonola ere, datu soziolinguistiko hauek etorkizunerako hainbat lan-ildo iradokitzen dute. Esate baterako:

- Hartu beharreko neurriak eta politikak erabakitzerakoan kontuan hartu behar da euskaldun berrien kopurua eta haur-gazteen artean dagoen euskaldun kopurua.
- Euskaldun berrien kasuan, pentsatzekoa da horietako asko hobeto moldatuko direla gaztelaniaz euskaraz baino eta harreman sareak nahiko erdaldunak izango dituztela. Zailago dute, beraz, euskara erabiltzeko aukerak izatea.
- Gasteiz hiri jendetsua izaki eta euskaldunak sakabanatuak daudenez, garrantzitsua da herritarrek harremanak euskaraz izateko guneak eta aukerak sustatzea. Beste era batera esanda, garrantzitsua da euskaraz egiteko aukera estrukturalak bultzatzeko egitasmoak indartzea.
- Gasteizko biztanle gehienek gaztelania erabiltzen dute etxean (%93,1). Etorkizunean funtsezkoa izan daiteke bikote euskaldun berriek hartuko duten jarrera eta zein hizkuntza hautatuko duten etxean seme-alabekin hitz egiteko.
- Merkataritza, ostalaritza eta zerbitzuen sektoreak garrantzia berezia du bere eragina biztanle guzti-guztiengana heltzen delako eta hiriko hizkuntza paisaian duen pisu espezifikogatik.
- Aisialdi antolatutako aisialdi-denboraren parte txiki bat besterik ez du hartzen. Aisialdirako eskaintzan eragitea ezinbestekoa da baina ez da nahikoa izango.